

rishtād vidhāsyate | ādau tāvan nyūṅkho vaktavyaḥ | tadartham prastauti |

āpyante | pūrvokteshu trishv ahasu trivṛitpāficadaśasaptadaśakhyāḥ stomā āpyante | samāptā ity arthaḥ | tathā gāyatrī trishṭub jagatīty etāni chandāḥsy āpyante | samāptāni | tata urdhvam etad eva vakshyamānam uccishyate. | pūrvam anuktatvād utkarshepāvaśishyate | tasyaivāvaśishṭāsya vāg iti nirdeśaḥ | evakāras tu pūrvokta-devatāvyaṅgyarthāḥ | Agnir vā devatendro vai devatā viṣve vai devā devatety evaṃ tasya-tasyāhno nirvāhakaṃ devatātrayam pūrvam uktatvān nāvaśishṭam | vāgdevatā pūrvam anuktāvaśishṭā | tasyā vācakaṃ vāg ity etac chabdarūpam | tad etad aksharam vakārādivarṇātmakam punar api tryaksharam | tribhir aksharair upetam | katham etad iti | tad etat spashṭikriyate | vāg ity ukte saty ekāksharam bhavati | vakāragakārābhyām yuktasyakāraksharasyaikatvāt | tad evāksharam iti vāgdevatānāmnoccāryamānam tryaksharam bhavati | ato vāgdevatāya nūmany ekarūpatvam trirūpatvam ca sampannam |

4. tad yac caturtham | yasmāt kāraṇād vāg eva caturthasyāhno nirvāhikā | tasmāt kāraṇād 'yadi caturtham ahar upetā nyūṅkhyanty, okārasya sūtroktaprakāreṇocāraṇaviśeṣam kuryuḥ | tadānīm etad eva vāg ity etad aksharam devatāya vācakaṃ abhilakṣyāyachanti | udyamaṃ kurvanti | na kevalam udyamaḥ kṛtv etad aksharam vārdhayanti | vṛiddhiprakāra eva pravibhāvayishanti¹⁾ anena spashṭikriyate | prabhutvam vibhutvam caksharasya kartum ichanti | prabhutvam sāmartyam, vibhutvam viśālatvam. || nyūṅkhasvarūpam Āvalāyanena varṇitam | caturthe 'hani prātaranuvākapatipady ardharcādyor nyūṅkhaḥ | dvitīyam svaram okāram trimātram udāttaṃ triḥ | tasya-tasya copariśṭād aparimitān pañca vārdhaukāraṇ anudātān | uttamasya tu trīn | pūrvam aksharam nihanyate nyūṅkhyamāne (7, 11, 1) iti | asyāyam arthaḥ | caturthe 'hani prāpte sati prātaranuvākasya yeyam ṛik prathamāsti, tasyā ṛico yau dvāv ardharcāu taylor ardharcayor yāv ādī taylor ādyor nyūṅkhaḥ kartavyaḥ | nitarām atyantavishamaprakāreṇonkhanam uccāraṇam nyūṅkhaḥ | katham iti | tad eva spashṭikriyate | āpo revatīḥ kṣayatheti prātaranuvākasya pratīpat | tasyāḥ pūrvārdhasyādau yo 'yam dvitīyasvara okāraḥ pakārād ūrdhvabhāvi, tam trimātropetam udāttaśvarayuktaṃ trivāram uccārayet | ta ete traya okārāḥ sampadyante | tatraikaikasyaukārasyaopari punar apy okārā ardhahasvarūpā brāhmanātrā aparimitāḥ pañca uccāraṇīyāḥ | te cārdhaukā-

1) pravibhāvayishanti lesen im Texte alle Hss. Die sonderbare Erklärung des Scholiasten zeigt, dass diese Lesart auch ihm vorlag.